

Co się kryje pod kołderką Autor tekstu: Mariusz Agnosiewicz

Konferencję „Racjonalne i pozaracjonalne podstawy współczesnej cywilizacji” zorganizowały – pod patronatem tygodnika „Polityka” – wspólnie placówka naukowa oraz organizacja społeczna, mająca w swych statutowych celach popularyzację nauki i racjonalizmu. Wyraża to naszą wspólną chęć popularyzowania rzetelnych, ale nie nudnych sposobów dyskusowania spraw ważnych społecznie i cywilizacyjnie. Współpraca organizacji społecznych i naukowych jest istotna dla tego, aby nauka wychodziła poza mury uniwersytetu i laboratoria. Aby w przyswajalnej formie trafiała do społeczeństwa.

Nauka nie jest nudna, choć nudna może być czasami forma jej przekazywania. Nauka sama w sobie jest fascynująca. Ba! Bywa rewolucyjna. Może być bowiem źródłem przewartościowań i zmian światopoglądowych. Mam nadzieję, że właśnie taki obraz nauki będziemy w stanie wam pokazywać. I uwodzić was.

Czym teraz chcemy was uwieść?

Temat tej konferencji niesie już pewną tezę: fundamenty naszej cywilizacji oparte są nie tylko na pierwiastkach racjonalnych, które mogą się kojarzyć z porządkiem, ale i na pierwiastkach irracjonalnych, które ciągną ku chaosowi.

Porządek i chaos, ekstropia i entropia, rozum i uczucia, wiedza i wiara, refleksja i intuicja, dyskusja i przemoc, humanizm i zwierzęcość, pragmatyzm i namiętność, Apollo i Dionizos – nasza kultura i cywilizacja tworzone są przez konstruktywne napięcia przeciwieństw.

Cóż jednak gwarantuje, iż owe napięcia i opozycje będą konstruktywne a tym samym twórcze?

W naszym najgłębszym przekonaniu tym czymś są racjonalizm i poznanie.

Irracjonalizm w nas i w naszej kulturze to nasze dziedzictwo i coś banalnie niezbywalnego. Trudno powiedzieć, aby ten nasz irracjonalizm sam w sobie był czymś złym i niebezpiecznym. Jest takim natomiast wówczas, kiedy jest nieokiełznany i niekontrolowany, a przede wszystkim niepoznany.

Poznanie bowiem to ludzki sposób radzenia sobie z rzeczywistością. To jest podejście racjonalistów, którzy wszakże nie dążą do eksterminacji naszych irracjonalizmów, ale ich opanowania poprzez poznanie. Opanowania jednak niekoniecznie takiego, które Dionizosa w złotą klatkę chce zamknąć, ale takiego, które pozwala z całej irracjonalnej sfery czerpać jak najwięcej kulturotwórczych i konstruktywnych czynników.

Jest to warunkiem bezwzględny do tego, aby nasza cywilizacja rozwijała się, aby cały nasz zwierzęco-ludzki bagaż gwarantował nam postęp, jakkolwiek złą prasę pojęcie to by nie miało.

Przyznam, że wprowadzenie opozycji zwierzęce i ludzkie jest nieco mylące. Należymy bowiem do świata zwierząt, zaś nasz rozum jest z jednej strony tylko naszą cechą specyficzną, tak jak piękne ogony u pawów, z drugiej jednak strony jest to coś, co dało nam tak dużą przewagę nad innymi zwierzętami, często zresztą ku ich utrapieniu, że uzasadnionym jest

RACJONALNE I POZARACJONALNE POSTAWY WSPÓŁCZESNEJ CYWILIZACJI
W REFLEKSJI NAUKOWEJ
KRAKÓW 6 XII 2008.

i „racjonalizm

PROGRAM KONFERENCJI

10:00 - 10:30	Wprowadzenie i otwarcie konferencji
10:30 - 11:00	Wprowadzenie do dyskusji
11:00 - 11:30	Dyskusja
11:30 - 12:00	Przerwa
12:00 - 12:30	Dyskusja
12:30 - 13:00	Przerwa
13:00 - 13:30	Dyskusja
13:30 - 14:00	Przerwa
14:00 - 14:30	Dyskusja
14:30 - 15:00	Przerwa
15:00 - 15:30	Dyskusja
15:30 - 16:00	Przerwa
16:00 - 16:30	Dyskusja
16:30 - 17:00	Przerwa
17:00 - 17:30	Dyskusja
17:30 - 18:00	Przerwa
18:00 - 18:30	Dyskusja
18:30 - 19:00	Przerwa
19:00 - 19:30	Dyskusja
19:30 - 20:00	Przerwa
20:00 - 20:30	Dyskusja
20:30 - 21:00	Przerwa
21:00 - 21:30	Dyskusja
21:30 - 22:00	Przerwa
22:00 - 22:30	Dyskusja
22:30 - 23:00	Przerwa
23:00 - 23:30	Dyskusja
23:30 - 24:00	Przerwa
24:00 - 24:30	Dyskusja
24:30 - 25:00	Przerwa
25:00 - 25:30	Dyskusja
25:30 - 26:00	Przerwa
26:00 - 26:30	Dyskusja
26:30 - 27:00	Przerwa
27:00 - 27:30	Dyskusja
27:30 - 28:00	Przerwa
28:00 - 28:30	Dyskusja
28:30 - 29:00	Przerwa
29:00 - 29:30	Dyskusja
29:30 - 30:00	Przerwa
30:00 - 30:30	Dyskusja
30:30 - 31:00	Przerwa
31:00 - 31:30	Dyskusja
31:30 - 32:00	Przerwa
32:00 - 32:30	Dyskusja
32:30 - 33:00	Przerwa
33:00 - 33:30	Dyskusja
33:30 - 34:00	Przerwa
34:00 - 34:30	Dyskusja
34:30 - 35:00	Przerwa
35:00 - 35:30	Dyskusja
35:30 - 36:00	Przerwa
36:00 - 36:30	Dyskusja
36:30 - 37:00	Przerwa
37:00 - 37:30	Dyskusja
37:30 - 38:00	Przerwa
38:00 - 38:30	Dyskusja
38:30 - 39:00	Przerwa
39:00 - 39:30	Dyskusja
39:30 - 40:00	Przerwa
40:00 - 40:30	Dyskusja
40:30 - 41:00	Przerwa
41:00 - 41:30	Dyskusja
41:30 - 42:00	Przerwa
42:00 - 42:30	Dyskusja
42:30 - 43:00	Przerwa
43:00 - 43:30	Dyskusja
43:30 - 44:00	Przerwa
44:00 - 44:30	Dyskusja
44:30 - 45:00	Przerwa
45:00 - 45:30	Dyskusja
45:30 - 46:00	Przerwa
46:00 - 46:30	Dyskusja
46:30 - 47:00	Przerwa
47:00 - 47:30	Dyskusja
47:30 - 48:00	Przerwa
48:00 - 48:30	Dyskusja
48:30 - 49:00	Przerwa
49:00 - 49:30	Dyskusja
49:30 - 50:00	Przerwa
50:00 - 50:30	Dyskusja
50:30 - 51:00	Przerwa
51:00 - 51:30	Dyskusja
51:30 - 52:00	Przerwa
52:00 - 52:30	Dyskusja
52:30 - 53:00	Przerwa
53:00 - 53:30	Dyskusja
53:30 - 54:00	Przerwa
54:00 - 54:30	Dyskusja
54:30 - 55:00	Przerwa
55:00 - 55:30	Dyskusja
55:30 - 56:00	Przerwa
56:00 - 56:30	Dyskusja
56:30 - 57:00	Przerwa
57:00 - 57:30	Dyskusja
57:30 - 58:00	Przerwa
58:00 - 58:30	Dyskusja
58:30 - 59:00	Przerwa
59:00 - 59:30	Dyskusja
59:30 - 60:00	Przerwa
60:00 - 60:30	Dyskusja
60:30 - 61:00	Przerwa
61:00 - 61:30	Dyskusja
61:30 - 62:00	Przerwa
62:00 - 62:30	Dyskusja
62:30 - 63:00	Przerwa
63:00 - 63:30	Dyskusja
63:30 - 64:00	Przerwa
64:00 - 64:30	Dyskusja
64:30 - 65:00	Przerwa
65:00 - 65:30	Dyskusja
65:30 - 66:00	Przerwa
66:00 - 66:30	Dyskusja
66:30 - 67:00	Przerwa
67:00 - 67:30	Dyskusja
67:30 - 68:00	Przerwa
68:00 - 68:30	Dyskusja
68:30 - 69:00	Przerwa
69:00 - 69:30	Dyskusja
69:30 - 70:00	Przerwa
70:00 - 70:30	Dyskusja
70:30 - 71:00	Przerwa
71:00 - 71:30	Dyskusja
71:30 - 72:00	Przerwa
72:00 - 72:30	Dyskusja
72:30 - 73:00	Przerwa
73:00 - 73:30	Dyskusja
73:30 - 74:00	Przerwa
74:00 - 74:30	Dyskusja
74:30 - 75:00	Przerwa
75:00 - 75:30	Dyskusja
75:30 - 76:00	Przerwa
76:00 - 76:30	Dyskusja
76:30 - 77:00	Przerwa
77:00 - 77:30	Dyskusja
77:30 - 78:00	Przerwa
78:00 - 78:30	Dyskusja
78:30 - 79:00	Przerwa
79:00 - 79:30	Dyskusja
79:30 - 80:00	Przerwa
80:00 - 80:30	Dyskusja
80:30 - 81:00	Przerwa
81:00 - 81:30	Dyskusja
81:30 - 82:00	Przerwa
82:00 - 82:30	Dyskusja
82:30 - 83:00	Przerwa
83:00 - 83:30	Dyskusja
83:30 - 84:00	Przerwa
84:00 - 84:30	Dyskusja
84:30 - 85:00	Przerwa
85:00 - 85:30	Dyskusja
85:30 - 86:00	Przerwa
86:00 - 86:30	Dyskusja
86:30 - 87:00	Przerwa
87:00 - 87:30	Dyskusja
87:30 - 88:00	Przerwa
88:00 - 88:30	Dyskusja
88:30 - 89:00	Przerwa
89:00 - 89:30	Dyskusja
89:30 - 90:00	Przerwa
90:00 - 90:30	Dyskusja
90:30 - 91:00	Przerwa
91:00 - 91:30	Dyskusja
91:30 - 92:00	Przerwa
92:00 - 92:30	Dyskusja
92:30 - 93:00	Przerwa
93:00 - 93:30	Dyskusja
93:30 - 94:00	Przerwa
94:00 - 94:30	Dyskusja
94:30 - 95:00	Przerwa
95:00 - 95:30	Dyskusja
95:30 - 96:00	Przerwa
96:00 - 96:30	Dyskusja
96:30 - 97:00	Przerwa
97:00 - 97:30	Dyskusja
97:30 - 98:00	Przerwa
98:00 - 98:30	Dyskusja
98:30 - 99:00	Przerwa
99:00 - 99:30	Dyskusja
99:30 - 100:00	Przerwa

IMPREZY TOWARZYSZĄCE

1 XII 2008
2 XII 2008
3 XII 2008
4 XII 2008
5 XII 2008
6 XII 2008
7 XII 2008
8 XII 2008
9 XII 2008
10 XII 2008
11 XII 2008
12 XII 2008
13 XII 2008
14 XII 2008
15 XII 2008
16 XII 2008
17 XII 2008
18 XII 2008
19 XII 2008
20 XII 2008
21 XII 2008
22 XII 2008
23 XII 2008
24 XII 2008
25 XII 2008
26 XII 2008
27 XII 2008
28 XII 2008
29 XII 2008
30 XII 2008
31 XII 2008

ORGANIZATORZY: POLITYKA, ACTA

MIĘDZYNARODOWY INSTYTUT WYŻSZEJ SZKOŁY
KAMPUS KRAKOWSKI SZKOLNY WYDZIAŁ
DR. ANDRZEJA FRYCJA ANDRZEJOWSKO
UL. GUSTAWA HERLINGA-GRUDZIŃSKIEGO 1

SALA 203, BUDYNEK B.

wystawienie tego przed nawias świata zwierzęcego. To dzięki rozumowi możemy wzmacniać w nas piękne i twórcze irracjonalizmy, jak choćby miłość czy żądza wiedzy, a jednocześnie ograniczać i kanalizować te, które są destruktywne, jak nienawiść czy agresja. Ilekroć więc będziemy na fali neoromantycznych przypływów zżymać się „mędrca szkiełko i oko”, pomyślimy wówczas, że rozum to najbardziej ludzka i specyficzna część nas.

Stale jednak mamy na uwadze to, że nie tylko rozum tworzy człowieka. Na miejscu będzie przywołanie fragmentu „Konsiliencji” Edwarda Wilsona:

„Bez pomocy bodźców emocjonalnych nadających kierunek myśleniu, racjonalna myśl ulega spowolnieniu i dezintegracji. Racjonalny umysł nie jest jakimś autonomicznym tworem niezależnym od irracjonalnych funkcji umysłu; nie może uwolnić się od emocji i wejść w krainę czystego rozumu. W matematyce występują czysto abstrakcyjne twierdzenia, ale myśl, która prowadziła do ich odkrycia, nie była wcale jakąś `czystą`, bezcielesną myślą. W niektórych teoriach neurobiologicznych i opowiadaniach science fiction spotykamy wprawdzie obraz zanurzonego w odżywczym płynie i uwolnionego od wszelkich ograniczeń związanych z ciałem mózgu-w-probówce, który może oddawać się swobodnej eksploracji wewnętrznego uniwersum umysłu. Jednak w rzeczywistości rzecz miałaby się zgoła inaczej. Cała nasza dotychczasowa wiedza na temat mózgu wskazuje, że byłby to raczej proces powolnego obumierania, piekło świadomości ożywionego trupa, w której świat pamiętany i wyobrażany stopniowo się rozpada, aż po zupełny chaos niosący łaskę utraty świadomości”.

O ile więc rozum jest sednem naszego człowieczeństwa, o tyle bez całej reszty nic nie ma sensu.

Dla ludzi o słabej konstrukcji psychicznej poznanie jest często źródłem utrapień egzystencjalnych. Dla innych poznanie jest źródłem władzy, wolności i zachwyty. Ta druga optyka jest bliższa racjonalistom, którzy poznanie umieszczają w centrum swego świata wartości, na czele naszych „dekalogów”.

Poznanie może dać nam jeszcze coś. Mianowicie możliwość przekraczania naszych granic i ograniczeń. To już coś więcej niż twórcza synteza racjonalizmu i irracjonalizmu. To nadzieja na docieranie do nowych horyzontów, które pozwalają spojrzeć na świat i człowieka z nowej perspektywy. Na ile dziś są dla nas akceptowalne wizje posthumanistów, które tak bezceremonialnie godzą w świętości zarówno religijne, jak i świeckie?

W ubiegłym roku w Warszawie organizowaliśmy festiwal racjonalistyczny w stulecie ruchu wolnomyślicielskiego w Polsce, który w swej części konferencyjnej podejmował przede wszystkim temat Nowego Oświecenia, czyli idei powszechnego powrotu do rozumu po doświadczeniach romantyzmu, pozytywizmu, scjentyzmu, modernizmu i postmodernizmu, Holocaustu i wojen światowych. Idei powrotu do rozumu dzięki potężniejszej nauce i ludziom renesansu. Z ideą tą wiąże się równie ważna idea Nowego Renesansu, czyli coraz śmielszych prób syntezy naszej wiedzy, interdyscyplinarnych poszukiwań i spotkań, aby zasypać przepaść między „dwoma kulturami”. Między humanistami i przyrodnikami, między nauką „miękką” i „twardą”.

Mam nadzieję, że to spotkanie jest również krokiem w tym właśnie kierunku. O racjonalnych i pozaracjonalnych podstawach współczesnej cywilizacji mówić dziś będą filozofowie, filologowie, socjologowie, ale i popularyzator nauki, psycholog oraz biolog molekularny. Przyznacie, że to mieszanka dość nietypowa. Mam jednak nadzieję, że nie będzie ona eklektycznym gwałtem na waszych racjonalistycznych uczuciach, ale źródłem inspiracji, które pozwoli wam dostrzec na horyzoncie Nowe Oświecenie i Nowy Renesans. A jeżeli nie, to przynajmniej dowiedzieć się czegoś więcej o tym, co kryje się pod kołderką naszej cywilizacji.

Treść wystąpienia wprowadzającego do konferencji organizowanej przez oddział krakowski PSR i Wydział Humanistyczny Krakowskiej Szkoły Wyższej im. Frycza Modrzewskiego w ramach III Festiwalu Racjonalistycznego w Krakowie w dn. 6.12.2008. Całość zostanie opublikowana w materiałach pokonferencyjnych.

Mariusz Agnosiewicz

Założyciel, redaktor naczelny i publicysta Racjonalisty, założyciel i prezes Polskiego Stowarzyszenia Racjonalistów. Kontakt online ([GG](#), [Skype](#))

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 08-12-2008)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,6242) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,6242>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl